

Frihet och trygghet

Det är idéer som styr världen. Liksom sanningen har sagts vara krigets första offer förlorar därför ofta de viktigaste orden sitt innehåll i kampen om makten. Det finns inte en diktatur som kallar sig diktatur. Istället nämner man sig demokrati. För att förklara den skillnad som är så uppenbar för alla – skillnaden mellan demokrati och diktatur – säger diktaturen att man är mer demokrati än demokratin. Därför känner vi uttryck som "verklig demokrati", "reell demokrati" och "folkdemokrati".

I Sverige har vi fått en debatt om det egentliga innehållet i ord som frihet och trygghet. Socialdemokrater försöker antingen misskreditera ordet frihet eller ställa det i en motsatsställning till människornas trygghet. För att vinna lite trygghet måste man därför avstå lite frihet till förmån för kollektivets makt. Detta är ett exempel på hur makthavarna söker omdefiniera ordens innehåll för att värja sig mot de idéer de uttrycker.

I socialdemokratin fall är missbruket av orden inte ett uttryck för någon hänsynslös vilja att behålla makten över andra, i stället är det ett uttryck för den intellektuella förvirring som kännetecknar en ideologiskt vilsen rörelse. Ju närmare man kommer insikten att ordet frihet inte står i överensstämmelse med den kollektivistiska utveckling man själv förespråkar desto mer förvirrad blir man eftersom socialdemokratin identifierar sitt ideologiska arv med en kamp för frihet gentemot samhällets makthavare. När man nu själv har blivit en makthavare är det svårt att förstå och acceptera att denna makt, och den samhällsutveckling som man använder makten till, kan stå i en motsatsställning till enskilda

människors frihet. Svenska socialdemokrater har därför kommit att framställa frihet som ett slags kontinuerligt Vilda Västern-tillstånd.

Friheten blir därmed till något som raserar människors trygghet. Vill man ha ett jobb, en god sjukvård, ja till och med mat för dagen skall man akta sig för dem som lockar med frihetens löften. Individernas frihet kan leda till ett rått, cyniskt och brutalt samhälle. Så säger dagens socialdemokrati. I själva verket ser vi i denna politiska argumentation en av 1900-talets mest framträdande ideologiska rockader. Från att ha varit en rörelse som med socialismen som idé och kollektivet som medel ville öka de enskilda människornas frihet har socialdemokratin idag blivit ett parti som ser friheten som ett hot mot de kollektiv som i dag är partiets viktigaste stöttepelare.

För den makt som dagens socialdemokrater har skaffat sig, är ökad individuell frihet ett hot i deras egenskap av makthavare. För vad är egentligen en privatisering av sjukvården, om inte mindre makt åt sjukvårdspolitikerna och sjukvårdsfacket men mer makt åt patienterna, och större möjligheter för de enskilda som jobbar inom sjukvården att välja sin egen väg. Samma sak gäller inom andra områden som barnomsorg, skola eller helt enkelt skatterna.

Frihetsdebatten blir i alla dess dimensioner en fråga om vem som skall behålla makten. Eftersom socialdemokraterna tycker sig utöva sin makt för de bästa syften blir det naturligt att framställa den hotfulla friheten som om den också är ett hot mot allt det som varje normal människa uppfattar som viktigt. Därför säger man att friheten är ett hot mot trygghet.

ten. Detta är ett exempel på intellektuell förvirring som är angelägen att avslöja. Frihet står nämligen inte på minsta sätt i någon motsatsställning till trygghet, i så fall skulle ofrihet ge trygghet.

I själva verket är det materiell välfärd socialdemokrater menar med begreppet trygghet. Men materiell välfärd leder knappast med någon självklarhet till trygghet. Det är det svenska folkhemmet en vittnesbörd på. Sverige är ett land som fortfarande är ledande vad gäller materiellt välstånd. Men ändå kan ingen säga att de äldre är unika i sin trygghet. Ingen kan påstå att den sjuke som slusas mellan olika doktorer på det stora sjukhuset är tryggast i världen, däremot tar han del av ett av världens dyraste sjukvårdssystem. De tonåringar som söker sig till narkotika eller som lockas till självmord är knappast tryggast i världen.

Materiell välfärd är en förutsättning för att människor ska kunna leva i trygghet men den är inte samma sak som trygghet. Snarare kan vi i vårt land se tecken på en materiell välfärd där många saknar trygghet.

Det finns en mycket enkel förklaring till detta. Om man för sin materiella välfärd är beroende av andra leder det beroendet till en otrygghet. Den normala svenska familjen är i dag mer beroende av politikernas värderingar än till sina egna insatser och värderingar. Det skapar en slags hjälplöshet inför den egna vardagen och inför makthavarna som ligger långt ifrån vad man rimligtvis kan mena med trygghet. Det är ingen trygghet att enbart ha ett alternativ inom sjukvård, skola, barnomsorg, åldringsvård. Marginalskatteeffekter som tar ifrån en möjlighe-

ten att genom egna insatser påverka sin standard skapar heller ingen trygghet. De villaägare som nu hör talas om att socialdemokratin efter valet eventuellt begränsar underskottsavdragen ytterligare känner ingen trygghet i sin levnadsstandard. För dem och för många andra grupper har välfärden kommit att ligga i andras händer. Det ger ingen trygghet.

I själva verket är det så att den ökade opinionen för individuell frihet är en opinion för ökad trygghet. Människorna vill hämta hem besluten över sina egna liv, från tjänstemän och politiker till den egna familjen. Givetvis menar de med trygghet en annan sak än vad socialdemokrater gör. Socialdemokrater menar ju med trygghet enbart den välfärd som den offentliga sektorn producerar. Men välfärden blir inte mindre för att andelen offentlig sektor blir mindre. Tvärtom är det lätt att se och förstå varför människor i frihet skapar mer välfärd än människor i ofrihet.

Människorna menar med trygghet en möjlighet att forma sitt eget liv. Utan att behöva oroas över vad politiker gör efter nästa val, eller över om man skall beviljas bidrag, eller om man skall få daghemsplats, eller om man skall lottas in på den önskade utbildningslinjen, eller om man skall få träffa samme doktor, eller om man skall kunna tjäna ihop lite extra så att man kan fjällvandera med barnen en vecka i sommar. I socialdemokratins Sverige är det mesta av detta utom räckhåll att påverka för de flesta normala människor. Tryggheten är inte samma sak för människorna som för politikerna. För människorna är trygghet frihet att bestämma själv. Den tryggheten uppskattar inte de som vill styra över oss.